

Socialmedicinsk tidskrift

Sjuttiosjätte årgången nr 2 1999

Redaktion

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig
utgivare

Ann Appelgren, redaktionssekreterare

Socialmedicinsk tidskrift styrelse

Peter Allebeck, prof i socialmedicin, Göteborg

Kristina Alexandersson, univ.lektor, Linköping

Lars Olov Bygren, prof i socialmedicin, Umeå

Jan Ekholm, prof i medicinsk rehab, Stockholm

Gunnar Grimby, prof i medicinsk rehab, Gbg

Sven-Olof Isacson, prof i socialmedicin, Malmö

Leif Svanström, prof i socialmedicin, KI, Sthlm

Stödenheten för närstående till personer som tagit sitt liv

Erfarenheter och utvärdering av en verksamhet i Lund

Varje år finner omkring 1800 människor i Sverige livet så outhärdligt att de väljer att avsluta det på egen hand. I Lund-Orups upptagningsområde (c:a 240 000 inv.) visar uppgifter från Rättsmedicin att cirka 30 personer årligen tagit sitt liv. En påtaglig minskning noterades 1997. Var och en av dem som begår självmord efterlämnar närstående som mycket starkt påverkas av dödsfallet. Att ta sitt liv är vederbörandes eget ansvar och beslut, inte de efterlevandes. Men livet för dessa har oåterkalleligen förändrats och blir aldrig mer detsamma. De måste söka nya oprövade sätt att fortsätta leva. Att förlora en närstående genom självmord skakar livet i dess grundvalar. Efter den första chocken måste en förändring komma till stånd, som innebär att den efterlevande finner ett konstruktivt sätt att gå vidare och trots allt leva fullt ut och något sänat tryggt i en värld som är helt eller delvis förändrad.

Ett självmord rör alltså inte bara den som dör utan framför allt alla dem som funnits i den dödes omgivning och skall leva vidare. De påverkas djupt, i första hand den nära familjen, men också i varierande grad övrig släkt, vänner, arbetskamrater, grannar under flera år framöver.

Ändå är det ofta så att de efterlevande inte får det stöd de så väl behöver, vare sig från släkt, vänner eller från professionella. Till långt fram i våra dagar och kanske alltiämt, har de efterlevande varit en gömd och glömd grupp, som fått möta både tryckande tystnad, ifrågasättande och misstänksamhet från omgivningen. De har fått söka hjälp där de kanske mest av en slump kunnat hitta den: hos andra närstående, hos vänner, hos sjukvården, hos kyrkan etc. Men det har inte funnits någon av samhället organiserad självklar instans dit de kunnat vända sig i sin nöd.

Så föddes tanken och vårt initiativ att från sjukvårdens sida stödja och hjälpa denna utsatta och eftersatta grupp. 1995 startade "Stödenheten för närstående till dem som tagit sitt liv" vid Sektionen för Affektiva Sjukdomar och Suicidprevention vid Universitetssjukhuset i Lund. En projektverksamhet kunde komma till stånd med stöd av särskilda rehabiliteringsmedel från Socialstyrelsen via Malmöhus läns landsting.

Arbetet på Stödenheten har handlat om både liv och död, men mest ändå om livet, där döden fått bilda fond och utgångspunkt för samtalen. Terapeuterna har haft förmånen att få följa de sörjande i deras arbete med att ur djupaste förtvivlan åter kunna möta livet och dess villkor. För alla har dödsfallet inneburit en mycket stor förändring i livet, men denna förändring tycks inte alltid ha varit enbart negativ. För somliga har den till slut inneburit ett fördjupande av upplevelsen av att vara människa.

Helena Söderling Kerstin Bohm

Agneta Öjehagen Lil Träskman-Bendz

Gästredaktörer för detta temanummer är professor Lil Träskman-Bendz och docent Agneta Öjehagen, Enheten för Affektiva Sjukdomar och Suicidprevention, Psykiatriskt Centrum, Universitetssjukhuset i Lund.